

EEN UNIEKE MUSEUMCOLLECTIE

door Jos Engelen

Bij een bezoek aan Grasse in Zuid-Frankrijk besloot ik een vage aanduiding over een collectie pijpen in een museum eens nader te onderzoeken. Via het Syndicat d'Initiative kwam ik terecht in de Bibliotheque Municipale waarvan slechts bekend was, dat zich een collectie pijpen boven in het depot moest bevinden, die niet te bezichtigen was. Na al mijn charmes en mijn steenkolenfrans in het geweer te hebben gebracht begeleidde de jonge Française ons, waarschijnlijk om van die zeur af te komen, naar boven waar ik een half uur de tijd kreeg om ca 450 schitterende pijpen, verspreid liggend op 30 schappen in drie archiefkasten, van afstand te bekijken. Oppakken mocht niet en fotograferen evenmin.

Topstukken van hout, porselein, meerschuur, metaal enz. lagen opgesteld op een onbereikbare afstand. Mijn ongelukkige gelaatsuitdrukking bracht de Française er waarschijnlijk toe mij, uit medelijden met die gekke Hollander, uit te nodigen de 600 foto's die van de collectie bestonden te bekijken en op te geven welke foto's vervolgens gereproduceerd zouden worden. Daarvoor kreeg ik precies 15 minuten, want dan ging de bibliotheek dicht.

Terug in Sittard werd mij na maanden correspondentie v.v. duidelijk wat de reden was van dat fotografieverbod. De professionele fotograaf die de originele opnames voor het depot gemaakt had, bezat nog steeds alle rechten, en de door mij gemaakte selectie van 36 afdrucken diende via hem te lopen met alle daarbij behorende consequenties qua pecunia!

Gezien het voorgaande zijn de hier afgedrukte voorbeelden uit deze omvangrijke en belangrijke verzameling dan ook niet representatief voor de collectie, maar een razendsnel gemaakte keuze van wat in zeer korte tijd aan mijn oog voorbijtrok. Desondanks is elke pijp een unicum en zeer de moeite waard. De waarde van deze collectie moet in de tonnen lopen en dat voor stukken, opgeborgen in een stoffig depot!

Een brochure uitgegeven n.a.v. een expositie in Grasse 1989 verschaft ons wat nadere bijzonderheden over de herkomst en samenstelling van deze collectie. Ze is afkomstig van Barones Alice de Rothschild, geboren in Frankfurt in 1847 en overleden in 1922. Een vreemde hobby voor een vrouw, die aan het einde van de 19e eeuw deze collectie onderbracht in haar villa Victoria aan de Cote d'Azur, waar zij tussen 1888 en 1922 regelmatig vertoefde.

Na haar dood deed haar erfgenaam Edmond de Rothschild de verzameling over aan de gemeente Grasse onder de condities, dat de collectie niet gesplitst mocht worden, toegankelijk moest blijven op een openbare plaats en de naam moest dragen van Alice de Rothschild.

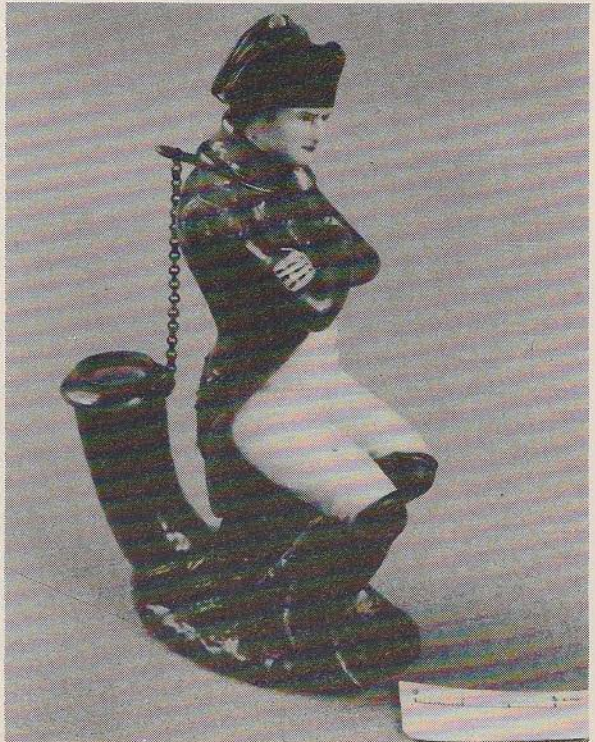
Tot 1970 ondergebracht in het Gemeentehuis verhuisde zij daarna naar

Afb. 1

Afb. 2

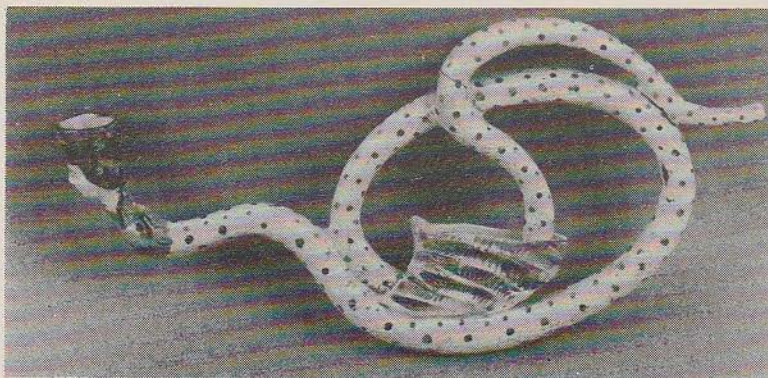
Afb. 3

Afb. 4

haar huidige onderkomen, waar zij weliswaar in depot is opgeborgen, maar niettemin geconserveerd, opgemeten en gefotografeerd is met het oog op een modernere inventarisatie.

Uitsluitend topstukken met een doorsnede van personages en andere karakteristieken van de 18e en 19e eeuw hebben in deze collectie een plaats gekregen, zodat men tevergeefs zal zoeken naar eenvoudige modellen of kleipijpen. De liefhebbers van Staffordshire's serpentine of Venetiaanse glaspipen komen daarentegen volop aan hun trekken. Ondanks de wat vreemde kennismaking is een bezoek zeker de moeite waard.

Afb. 5

Afb. 1: Geglazuurde pijp van witbakkende klei, voorstellende de figuren van een kind, een man en een doodskop in hand met een koolblad (?). Een soort vanitasvoorstelling of 's mensen levensweg van geboorte - volwassenheid - dood. Duitsland, 19e eeuw.

Afb. 2: Pijp van meerschuur met een deksel van hout, 18e eeuw.

Afb. 3: Met de hand beschilderde, porseleinen mannengezicht. Midden 18e eeuw, Meissen (?).

Afb. 4: Porseleinen pijp met zittende Napoleon met scharnierend hoofd. 2e helft 19e eeuw.

Afb. 5: Kleipijp uit Staffordshire, voorstellende een slang die een man verorbert. 2e helft 18e of begin 19e eeuw.

*"Also geht alles zu Ende allhier:
Feder, Tinte, Tobak und auch wir.
Zum letztenmal wird eingetunkt,
Dann kommt der grosse, schwarze Punkt."
Wilhelm Busch*